

IZVJEŠĆE O MATIČNOJ DJELATNOSTI TIJEKOM 2024. GODINE

Tijekom 2024. godine matičarka I razine za arheološke zbirke obavila je preglede arheoloških zbirki u slijedećim baštinskim ustanovama:

- Muzej Međimurja Čakovec
- Zavičajni muzej Daruvar
- Muzejska zavičajna zbirka grada Novske
- Muzej grada Pakraca
- Muzej Sveti Ivan Zelina
- Gradski muzej Vinkovci
- Muzej vučedolske kulture

Pri obilascima muzeja pregledavane su slijedeće stvari:

- Stanje i uvjeti čuvanja građe u postavu (ako ga ima) i depoima
- Stanje primarne i sekundarne dokumentacije
- Postojanje pravnih akata muzeja

Također je s matičarkama II razine održavala redovitu komunikaciju putem e-maila. Na inicijativu matičarke II razine, Tatjanom Bradarom, 16.4.2024. organiziran je sastanak u Arheološkom muzeju Istre u Puli. Na sastanku je bila prisutna i Iva Validžija iz MDC-a. Na sastanku su bili prisutni arheolozi iz muzeja na prostoru istarske i primorsko-goranske županije. Glavna tema bile su studijske zbirke, njihovo vođenje te mogući otpis dijela studijske građe nakon obrade. Vodila se rasprava i o stalim muzejskim problemima, primjerice nedovoljnim kapacitetima muzeja za pohranu građe.

Matičarka J. Balen sudjelovala je i u izvanrednom nadzoru Muzeja grada Iloka, zajedno s ostalim matičarima I. razine.

U sklopu matične djelatnosti, voditelj Numizmatičkog odjela AMZ, muzejski savjetnik Tomislav Bilić obavio je nadzor numizmatičkih zbirki Muzeja Slavonije Osijek.

Na inicijativu ravnatelja Arheološkog muzeja u Splitu, matičarka J. Balen boravila je u dva navrata u AMuS s ciljem pomoći oko izrade nove sistematizacije zbirki, osnivanja studijskih zbirki te pregleda prostora za smještaj studijskih zbirki

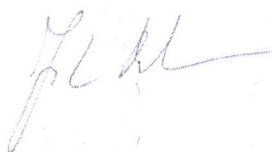
Pregledom muzeja matičarka uviđa najveće probleme s kojima se muzeji suočavaju, a to su:

1. Nedostatak prostora za smještaj građe, naročito one koja pristiže s terenskih istraživanja.
2. Iako je većina muzeja osnovala studijske zbirke, potrebno je napraviti smjernice za njihovo vođenje kao i kontrolni mehanizam pri mogućem otpisu te građe.
3. matičarka naglašava važnost Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i sistematizaciji zbirki, u koji bi trebale biti uvrštene i studijske zbirke, a i da bi trebalo ujednačiti imena zbirki u registru MDC-a, s muzejskim bazama podataka te pravnim aktima.
4. također naglašava važnost postojanja Pravilnika o uvjetima i protokolu usluga identifikacije predmeta te Pravilnika o načinu stjecanja muzejske građe i načinu procjene muzejske građe, kao i Plana digitalizacije.

Tijekom godine Arheološki muzej u Zagrebu je kao matična ustanova pružao stručne i pravne savjete velikom broju kolega iz raznih muzeja (u to su uključene gotovo sve službe Muzeja: pravna služba, restauratori, dokumentaristi, kustosi itd.). U dio putovanja bila je uključena i voditeljica Odjela za dokumentaciju, muzejska savjetnica dokumentaristica Ana Solter, kao i voditelj Numizmatičkog odjela, muzejski savjetnik, Tomislav Bilić.

U Zagrebu, 3. 2. 2025.

Matičarka I razine:

Jacqueline Balen

Ravnatelj AMZ

Ivan Radman-Livaja

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Muzej Međimurja Čakovec

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 4.9.2024. obavila pregled arheoloških zbirki u Muzeju Međimurja Čakovec.

Muzej Međimurja Čakovec osnovan je kao Gradski muzej Čakovec 1954. godine. Muzej Međimurja je kompleksan muzej zavičajnog tipa. Muzej je smješten u kompleksu Starog Grada.

Muzej sukladno Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu ima оформljen Arheološki odjel. Voditeljica odjela je visa kustosica Branka Marciuš. Zbog radova na konstruktivnoj sanaciji dvaju krila palače (sjeveroistočno i sjeverozapadno) trenutno je zatvoren stalni postav arheologije. Građa je smještena u depou u kojem su uvjeti primjereni za čuvanje arheološke građe

Arheološki odjel obuhvaća poslove upravljanja sljedećim zbirkama:

- Zbirka prapovijesne građe
- Zbirka antičke građe
- Zbirka srednjovjekovne građe
- Zbirka pavlinskog samostana u Šenkovcu
- Zbirka Stari grad Čakovec.
- Numizmatička zbirka
- Zbirka paleontološke građe

Muzej ima studijsku arheološku zbirku.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće:

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe, Pravilnika o zaštiti muzejske građe u slučaju nesreće i katastrofe, Pravilnika o strategiji prikupljanja muzejske građe te Izrade etičkog kodeksa te Plana digitalizacije.
2. Iako muzej ima оформljenu studijsku arheološku zbirku, predlaže se da se ona i službeno imenuje u Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu.
3. Bilo bi dobro da se u muzeju zaposli stručni djelatnik koji bi radio na dokumentarnoj građi muzeja, restaurator, kao i muzejski tehničar.
4. Dio arheološke građe koji se nalazi u muzeju je iz Arheološkog muzeja u Zagrebu. Predlaže se, nakon pregleda i revizije građe, izrada novog Ugovora o posudbi građe između AMZ i Muzeja.

U Zagrebu, 14.1.2025.

Jacqueline Balen

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Zavičajni muzej Daruvar

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 29.4.2024. obavila pregled arheološke zbirke u Zavičajnom muzeju Daruvar. U pregledu je bila i dr. sc. Ana Solter, muzejska savjetnica dokumentaristica Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Zavičajni muzej Daruvar opći je i gradski muzej. Muzej se nalazi u Dvorcu Janković te je osnovan 2022. godine. Muzej je nastao na osnovama Zavičajne zbirke daruvarskog kraja, koja je osnovana 1971. godine.

Muzej prostor dijeli s Udrugama koje koriste pojedine prostorije za izložbenu djelatnost.

Muzeju nedostaje adekvatan prostor za čuvanje muzejske građe.

Muzej ima Arheološku zbirku. Muzejska građa inventira se u M++ bazi. Arheološka građa nije izložena za javnost.

U muzeju je zaposleno 3 ljudi. Ravnateljica muzeja Marija Ivandekić po struci je arheolog.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe.
2. Potrebno je napraviti Plan digitalizacije.
3. Predlaže se osnivanje Studijske zbirke arheološke građe i njegovo uvođenje u Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu muzeja
4. Bilo bi dobro da se u muzeju zaposli još stručnih djelatnika, kustos (dokumentarist i pedagog), muzejski tehničar.
5. Treba bi napraviti posudbene ugovore za građu koja je izložena u muzeju, a u vlasništvu je pojedinih udruga.
6. Treba tražiti pohranu arheološke građe s arheoloških istraživanja koja se provode na prostoru koji je pod nadležnošću Muzeja.
7. Treba redovito ažurirati podatke u OREG (Online Registar muzeja, galerija i zbirki u RH).
8. Potrebno je adekvatno urediti prostor za čuvanje muzejske građe (saniranje prostorija od vlage, nabava metalnih polica, ladičara i metalnih ormara, beskiselnih kutija i ostale ambalaže). Preporuka je postaviti termohigrometre te redovito bilježiti mikroklimatske vrijednosti.

U Zagrebu, 8.1.2025.

Jacqueline Balen

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Muzejska zavičajna zbirka Grada Novske

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 3.9.2024. obavila pregled arheoloških nalaza u Muzejskoj zavičajnoj zbirci Grada Novske.

Muzejska zavičajna zbirka Grada Novske se nalazi u sastavu Pučkog otvorenog učilišta Novska, a nastala je iz Muzejske zbirke obitelji Sajko koju su preko pola stoljeća prikupljali kolekcionar Živko Sajko i njegov sin Željko Sajko. Zbirka broji više od 2500 predmeta iz prošlosti Novske i novljanskog kraja. U zbirci se čuvaju predmeti kulturne baštine novljanskog kraja iz širokog vremenskog raspona od pretpovijesti do Domovinskog rata.

Građa je izložena u stanom postavu koj je otvoren 2019. godine. u prostoru nekadašnje Glazbene škole.

Građa se vodi u excelu.

Uz ravnatelja Pučkog otvorenog učilišta, za Zavičajnu zbirku trenutno skrbi samo jedna osoba, a to je muzejski tehničar. Za zbirku je bio zadužen kustos, međutim trenutno je to radno mjesto upražnjeno.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće

1. Predlaže se vođenje inventarne knjige u muzejskoj bazi podataka, a ako to nije moguće barem je potrebno voditi jedinstvenu excel tablicu, odnosno jedinstveni popis, jer je kustos koji je radio na Zbirci radio samo inventarne kartice za svaki pojedini predmet, što je detaljno i dobro, ali ne pruža mogućnost pregleda čitavog inventara.
2. Potrebno je zapošljavanje još jedne stručne osobe za potrebe rada na muzejskim zbirkama i pedagoško-andragoški rad.
3. Potrebno je osigurati prostor za čuvanje muzejske građe, kako bi i nalazi s arheoloških lokaliteta Novske i okolice mogli dobiti rješenje o trajnoj pohrani upravo u ovoj ustanovi..

U Zagrebu, 8.1.2025.

Jacqueline Balen

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Muzej grada Pakraca

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 4.10.2024. obavila pregled arheološke zbirke u Muzeju grada Pakraca.

Muzej grada Pakraca osnovan je i službeno registriran 2009. godine, a djeluje u objektu Mali dvor – Janković, dijelu Komplexa vlastelinstva Janković iz 18. st., odnosno središtu nekadašnjeg veleposjeda.

U muzeju je tijekom obilaska matičarke bilo zaposleno dva arheologa, međutim u trenutku pisanja Izvješća, Muzej ima jednog zaposlenog arheologa koji skrbi o arheološkoj i numizmatičkoj zbirci.

Muzejska građa inventira se u M++ bazi. Građa je smještena u depou te nije izložena.

S obzirom da se radi o vrlo „mladom“ muzeju, potrebno je istaknuti da djelatnici Muzeja vrlo ažurno rade na terenskim obilascima te prikupljanju arheološke građe za fundus Muzeja.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće:

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe, Pravilnika o zaštiti muzejske građe u slučaju nesreće i katastrofe, Pravilnika o strategiji prikupljanja muzejske građe, Izrade etičkog kodeksa te Plana digitalizacije.
2. Predlaže se osnivanje studijske arheološke zbirke te njezino uvođenje u Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu muzeja. Potrebno je i posebno naglasiti da se ulomci prikupljeni pregledima te istraživanjima uvode u Studijsku zbirku, a ne da se inventiraju!
3. U Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu potrebno je navesti da se unutar Arheološke zbirke prikuplja i antička građa, ne samo prapovijesna i srednjovjekovna iako je trenutno nema u fundusu.
4. Kako se u muzeju na privremenoj pohrani nalazi arheološka građa s istraživanja na prostoru Baranje, a ona sukladno muzejskom strategiji i pravilniku ne pripada u pakrački muzej, potrebno je pokrenuti potrebne radnje da građu preuzme Arheološki muzej u Osijeku. O navedenom je potrebno obavijestiti Hrvatsko muzejsko vijeće kao i Hrvatsko vijeće za kulturna dobra.

U Zagrebu, 3.2.2025.

Jacqueline Balen

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Muzej Sveti Ivan Zelina

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 22.5.2024. obavila pregled arheoloških zbirki u Muzeju Sveti Ivan Zelina. U pregledu je bila i dr. sc. Ana Solter, muzejska savjetnica dokumentaristica Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Zavičajna zbirka osnovana je 1977. godine, a 1988 godine je osnovan Zavičajni muzej, danas Muzej Sveti Ivan Zelina. Muzej je smješten u zgradi koju je 1951. godine projektirao arhitekt Stjepan Planić. Zgrada je prvotno bila namijenjena za Zadružni dom, da bi kasnije tu bila smještena škola, a nakon toga i pogon tekstilne industrije "Zelinka".

Kako je trenutno zgrada Muzeja u obnovi zbog šteta od potresa, Muzej djeluje na privremenoj lokaciji – Katarine Krizmanić 1, u prostorijama bivšeg restorana, u Komunalnom centru. Preseljena je cjelokupna građa, kao i muzejski inventar.

Muzej ima arheološku zbirku, zbirku kamenih spomenika i numizmatičku zbirku. Muzejska građa inventira se u M++ bazi. Arheološka građa trenutno nije izložena za javnost. Muzej skrbi i o srednjovjekovnom gradu Zelingradu, kojega obnavlja već dugi niz godina.

U muzeju je zaposleno 2 ljudi (ravnateljica i kustos). Ravnateljica muzeja Romana Mačković po struci je arheolog te skrbi o arheološkoj građi u tri spomenute zbirke.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe.
2. Predlaže se osnivanje Studijske zbirke arheološke građe i njegovo uvođenje u Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu muzeja
3. Bilo bi dobro da se u muzeju zaposli još stručnih djelatnika, kustos (dokumentarist i/ili pedagog), muzejski tehničar.
4. Treba redovito ažurirati podatke u OREG (Online Registar muzeja, galerija i zbirki u RH).
5. Iako je Muzeju osnivač Grad, predlaže se da se novi Idejni i Izvedbeni projekt Stalnog postava prezentira na Hrvatskom muzejskom vijeću.

U Zagrebu, 8.1.2025.

Jacqueline Balen

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Gradski muzej Vinkovci

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 26.11.2024. obavila je pregled arheoloških zbirki u Gradskom muzeju Vinkovci.

Gradski muzej Vinkovci je muzej općeg tipa utemeljen je 1946. godine, a od 1950. smješten je u kasnobaroknoj građevini sagrađenoj za vojne potrebe početkom 1780-ih godina. Od 2005. godine Muzej dobiva zgradu u dvorištu glavne zgrade, nekadašnji vinkovački sudski zatvor, u kojoj je smješтана Uprava Muzeja, većina ureda, stručna knjižnica te arheološke i povijesne čuvaonice.

Stalni postav Arheološkog odjela prostire se na 600 m² prvog kata zgrade muzeja. Osim muzejske djelatnosti Arheološki odjel obavlja i redovite radove arheoloških istraživanja u arheološki zaštićenoj zoni grada Vinkovaca.

U Muzeju je, zajedno s ravnateljem, zaposleno šest arheologa. Jedna od arheologinja je zaposlena kao dokumentaristica.

Građa Arheološkog odjela čuva se u slijedećim zbirkama: Zbirka mlađeg kamenog doba, Zbirka Sopot, Zbirka bakrenog doba, Zbirka brončanog doba, Zbirka željeznog doba, Zbirka kamenih predmeta, Zbirka keramičkih predmeta, Zbirka koštanih predmeta, Zbirka metalnih predmeta, Zbirka nerazvrstanih antičkih predmeta, Zbirka staklenih predmeta, Zbirka razdoblja seobe naroda, Zbirka ranog srednjeg vijeka, Zbirka razvijenog srednjeg vijeka, Zbirka kasnog srednjeg vijeka i Zbirka ranog novog vijeka.

Dio arheološke građe (numizmatika) čuva se u sklopu Numizmatičkog odjela muzeja, koji ima slijedeće zbirke: Zbirka antičkog novca, Zbirka kovanog novca i žetona, Zbirka papirnog novca i drugih vrijednosnih papira.

Muzej ima osnovanu studijsku arheološku zbirku.

Muzejska građa inventira se u M++ bazi.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće:

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe, Pravilnika o zaštiti muzejske građe u slučaju nesreće i katastrofe, Pravilnika o strategiji prikupljanja muzejske građe, Izrade etičkog kodeksa te Plana digitalizacije.
2. Predlaže se uvođenje studijske arheološke zbirke u Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu muzeja.

3. Muzej je suočen s nedostatkom prostora za smještaj velike količine arheološke građe koja pristiže s iznimno velikog broja zaštitnih infrastrukturnih radova tako da je potrebno pribaviti dodatni prostor koji će svojom kvadraturom, mikroklimatskim i sigurnosnim uvjetima osigurati što bolje uvjete za građu koju muzej čuva.

U Zagrebu, 3.2.2025.

Jacqueline Balen

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to read 'JB' followed by a long horizontal flourish.

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti / arheologija – Muzej vučedolske kulture

Temeljem Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske, dr. sc. Jacqueline Balen, muzejska savjetnica Arheološkog muzeja u Zagrebu, kao matičnog muzej 1. razine za arheološke muzeje je 27.11.2024. obavila pregled arheološke zbirke u Muzeju vučedolske kulture.

Muzej vučedolske kulture osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske 21. veljače 2013. godine kao nacionalni muzej. Muzej je otvoren za javnost dana 30. lipnja 2015. godine. Stalni postav prostire se na 1200 m².

Uz ravnateljicu, arheologinju, u muzeju su zaposlene dvije stručne djelatnice, kustosica i viša kustosica, koje skrbu o zbirkama. Muzejska građa se inventira u bazi Galis. Svi predmeti u Zbirci Vučedol – Kukuružište Streim – Planetarij su inventirani.

Muzej ima Plan digitalizacije.

Nakon pregleda zaključeno je slijedeće:

1. Predlaže se izrada Pravilnika o načinu procjene muzejske građe
2. Predlaže se osnivanje studijske arheološke zbirke i njezino uvođenje u Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu muzeja.
3. Bilo bi dobro da muzej raspolaže s više prostora za smještaj muzejske građe.

U Zagrebu, 3.2.2025.

Jacqueline Balen

Zagreb, 12. 12. 2024.

Zapisnik o zatečenom stanju numizmatičkog fundusa Muzeja Slavonije 26. 11. 2024. te prijedlozi za optimizaciju rada na fundusu

Uvidom u bazu podataka (Modulor++) i inventare numizmatičkog materijala, kao i u sami materijal u muzejskog čuvaonici, procijenjena je trenutna situacija i predlažu se određene mjere kako bi se inventarizacija i revizija numizmatičkog fundusa mogle izvršiti na odgovarajući način.

Zatečeno stanje

Muzej Slavonije svoj numizmatički fundus čuva u sklopu Numizmatičkog odjela, gdje je u ovom trenutku zaposleno dvoje djelatnika. Procjenjuje se da numizmatički fundus obuhvaća najmanje 150 000 predmeta, što ga čini drugim najvećim fundusom u Republici Hrvatskoj, a također i relevantnim numizmatičkim fundusom na europskoj razini.

Prema objavljenom materijalu iz numizmatičkog fundusa, u kombinaciji s ostvarenim neposrednim uvidom, može se bez straha tvrditi da je riječ o izuzetno bogatim zbirkama, koje predstavljaju neprocjenjivo kulturno blago Slavonije i čitave Republike Hrvatske. Ističe se materijal s područja rimske Murse, jedne od najznačajnijih rimskih kolonija na našem prostoru, a ujedno i jedinom (donekle) sustavno objavljenom lokalitetu ovakvog značaja (H. Göricke-Lukić, *Mursa u svjetlu numizmatičkih nalaza 1.–3. stoljeća / Mursa in the Light of Numismatic Finds from the 1st – 3rd century*, Mursa Aeterna 7, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Muzej Slavonije u Osijeku, Zagreb, Osijek, 2018), zatim ostava tzv. grčko-ilirskog novca iz Škudljivca na Hvaru (H. Göricke-Lukić, *Ostava grčkog novca iz Škudljivca na otoku Hvaru / The hoard of Greek coins from Škudljivac on the island of Hvar*, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 45 (2012), 299–348), kao i zbirka grčkog novca i njegovih izvedenica (H. Göricke-Lukić, *Grčki, grčko-kolonijalni i keltski novac iz Muzeja Slavonije Osijek*, Muzej Slavonije u Osijeku, Osijek, 2004.). Ne može se ne spomenuti i bogata zbirka novca hrvatskih hercega i banova iz 13. i 14. st., tzv. slavonskih banovaca, a zapravo banskih denara (*denarii banales*). Bogatstvo fundusa najbolje se očituje u objavama materijala, a na tom polju – iako je mnogo već učinjeno – još je puno posla.

U muzejsku bazu podataka uneseni su podaci iz inventara, iako taj posao nije dovršen u cijelosti. Riječ je o dobro odrađenom poslu velikog opsega, što su djelatnici Numizmatičkog odjela uz znatne napore uspješno izvršili te nastavljaju na tome raditi. Uz to, Numizmatički odjel posjeduje i inventare koji još nisu digitalizirani (o tome više u preporukama).

Što se tiče smještaja materijala, tu postoje brojne prepreke za uspješan rad na fundusu. U prvom redu, najveći dio materijala smješten je u ladicama i kutijama, ali uz same predmete vrlo često ne postoji informacija o inventarnoj oznaci predmeta ili bilo kakav drugi pokazatelj koji bi djelatnike uputio na poveznicu s inventarima. To je osnovni problem koji znatno ograničava dostupnost zbirke i umnogome otežava reviziju i inventarizaciju materijala. Njemu se može doskočiti, ali će za to biti potrebno puno truda, ulaganja, rada i strpljenja djelatnika Numizmatičkog odjela, ali i upraviteljske strukture Muzeja Slavonije.

Preporuke za daljnji rad

Kako bi se omogućila bolja dostupnost zbirke te odgovarajuća revizija i inventarizacija fundusa, predlažu se sljedeće mjere:

- Sistematizacija materijala u zbirke, koja bi se trebala provesti u dva koraka:
 - (1) Formalna sistematizacija, odnosno administrativna podjela unutar Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja Slavonije (ili bilo kojeg drugog podzakonskog akta u kojem se navodi sistematizacija fundusa) numizmatičkog fundusa. Preporučuje se podjela po uzoru na onu numizmatičkog materijala Arheološkog muzeja u Zagrebu, koji posjeduje sličan fundus (preko 270 000 predmeta) kabinetskog tipa sistematiziran prema pravilima numizmatičke struke. Naravno, moguće su i određene modifikacije podjele, npr. bogati materijal u obliku slavonskih banskih denara mogao bi sačinjavati zasebnu zbirku, a neke zbirke AMZ-a koje nije moguće preslikati na materijal Muzeja Slavonije mogu se izostaviti i sl. Također, sugerira se osnivanje studijskih zbirki, unutar kojih bi se vrednovali serijski izrađeni predmeti čije se značenje vrednuje isključivo statistički, loše sačuvani predmeti bez mogućnosti identifikacije, predmeti bez prezentacijskog potencijala, provenijencije, višestruko duplirani primjerci i sl.
 - (2) Faktička sistematizacija, odnosno fizičko razvrstavanje materijala po novoformiranim zbirkama.

Nova sistematizacija znatno bi olakšala daljnji rad na reviziji i inventarizaciji fundusa, uključujući stvaranje kataloga na mrežnim stranicama i sl. Nakon provedene sistematizacije, predlaže se pristupiti narednoj fazi, tj. istovremenoj reviziji i inventarizaciji fundusa.

- Revizija i inventarizacija fundusa. Zbog goleme količine materijala predlaže se (digitalna) inventarizacija u dva koraka:
 - (1) Kreiranje popisa materijala po zbirkama u programu MS Excel. Taj program omogućava brzi unos velike količine podataka (tj. unosa), brzu i efikasnu, ali kontroliranu, manipulaciju pojedinim unosima, grupama unosa te kategorijama unosa, a kompatibilan je s muzejskom bazom podataka Modulor++. Predlaže se formiranje kategorija unutar MS Excel tablica koje se podudaraju s onima iz Modulora++, kako bi se olakšala migracija podataka u muzejsku bazu. Ujedno, korištenje MS Excel tablica omogućava lakšu kontrolu nad količinom podataka koju nameće veličina fundusa. Nadalje, predlaže se istovremeno fotografiranje predmeta, korištenjem digitalnog fotoaparata ili digitalne kamere/mikroskopa Dino-Lite.
 - (2) Nakon dovršetka popisa pojedine zbirke, s kategorijama kompatibilnima onima u muzejskoj bazi podataka, predlaže se kontrolirana migracija u Modulor++, uz pridodavanje fotografija. Fotografije bi morale biti imenovane na način koji omogućuje povezivanje s pojedinim unosom.

Poseban izazov predstavlja spravljanje podataka iz inventara sa stvarnim stanjem fundusa. Gore spomenuti nedigitalizirani inventari trebali bi biti popisani u programu MS Excel (u ovom dijelu procesa

nije ih nužno upisati u muzejsku bazu podataka, jer se na taj način u bazu unose podaci o predmetima koji se možda više uopće ne nalaze u fundusu – što će pokazati popis materijala, tj. revizija – a moguće je i dupliranje unosa, ukoliko nije moguće utvrditi povezanost između unosa u inventarima, te stvarnih predmeta. Pretpostavlja se da će potonje često biti slučaj, jer je u praksi nemoguće nedvojbeno utvrditi povezanost između često šturih opisa u inventaru i predmeta koji su serijski proizvođeni u milijunima ili čak desetinama milijuna primjeraka te ih se u fundusu nalazi na desetke ili stotine.) Popis inventara u MS Excelu omogućit će lakše i jednostavnije uspoređivanje s popisima materijala, prema novosistematiziranim zbirkama, načinjenima u istom programu.

U svrhu sravnjivanja podataka predlaže se, kao prvi korak, ustanovljavanje broja predmeta iz inventara – po novosistematiziranim zbirkama – sa stvarnim brojem fizičkih predmeta u fundusu. Kao drugi korak slijedi usporedba pojedinih unosa te utvrđivanje poveznica između inventara (uključujući dosad nedigitalizirane inventare) i fizičkih predmeta. To je ujedno i izuzetno zahtjevan korak u postupku revizije i inventarizacije i on će nedvojbeno zahtijevati veliki trud, rad i strpljenje djelatnika Numizmatičkog odjela.

Pretpostavlja se da će se u procesu revizije i inventarizacije utvrditi da je barem dio predmeta iz fundusa – možda je riječ i o velikom broju – neinventiran, a taj će materijal trebati inventirati (bilo unutar zbirke ili studijskih zbirke). Nadalje, pretpostavlja se da će se utvrditi da je nemoguće uspostaviti povezanost između određenog broja predmeta opisanih u inventaru i stvarnih, fizičkih predmeta iz fundusa te se predlaže da se oni (re)inventiraju.

Konačno, znatan pomak moguć je u fizičkom smještaju predmeta, koji bi također olakšao snalaženje u fundusu, kao i proces sistematizacije. Naime, dio fundusa smješten je u ormarićima/kutijama u koje su uložene ladice. Od velike pomoći bilo bi kada bi čitav fundus (možda s izuzetkom materijala svrstanoga u studijske zbirke) bio uređen na isti način. Tada bi se jasno razlučile pojedine zbirke, a predmeti bi samim time bili lakše dostupni; uz to, opisani način pohrane predmeta svakako je sretnije rješenje od postojećega (izuzev onog dijela fundusa koji je već u ovom trenutku posložen u ladice, tj. kutije). Na ovo se nadovezuje i nabava novih polica za smještaj ormarića/kutija s materijalom.

Predviđeni ishodi

Nakon dovršetka ovako opisanog procesa revizije i inventarizacije, Numizmatički odjel trebao bi biti u posjedu sljedećih izvora podataka (po pojedinim zbirkama):

- (1) Popis zatečenih inventiranih predmeta, u onoj mjeri u kojoj je to moguće nakon usporedbe stvarnog stanja s inventarima;
- (2) Popis zatečenih neinventiranih predmeta (u praksi, može se dogoditi da će na ovom popisu biti i određeni broj ranije inventiranih predmeta, koje nije bilo moguće prepoznati u unosima u inventarima). Te predmete, naravno, treba inventirati;
- (3) Popis nezatečenih inventiranih predmeta (u praksi, može se dogoditi da će na ovom popisu biti i određeni broj predmeta koji se ipak nalaze u fundusu, ali nisu mogli biti prepoznati kroz usporedbu fizičkih predmeta s opisima u inventaru). Ovaj popis gotovo sigurno neće odražavati stvarno stanje, tj. neće odražavati stvarni broj predmeta koji nedostaju iz fundusa, zbog već nekoliko puta navedenih okolnosti izvan kontrole trenutnih djelatnika Numizmatičkog odjela.

Uz popise zatečenih inventiranih predmeta i zatečenih neinventiranih predmeta bit će formiran i fundus fotografija, koje će se lako prebaciti u muzejsku bazu podataka Modulor++.

Zaključak

Proces inventarizacije i revizije numizmatičkog fundusa Muzeja Slavonije u Osijeku bit će složen i zahtijevan postupak. Glavna prepreka njegovom uspješnom izvršenju je nepostojanje sustavnih poveznica između materijala koji se čuva unutar Numizmatičkog odjela i postojećih inventara. Ta okolnost znatno otežava dostupnost numizmatičkog materijala, ali i njegovu stručno-znanstvenu obradu i evaluaciju, kao i posljedičnu objavu (bilo u obliku tiskanih publikacija, kao što su katalozi ili monografije, ili u obliku kataloga na mrežnim stranicama Muzeja). Rješenje – zahtjevno i opterećujuće za djelatnike, ali, zapravo, jedina sustavna i dugotrajna solucija – je u procesu opisanom u glavi „Preporuke za daljnji rad“. Naravno, zbog veličine fundusa ne može se očekivati kratkoročno dovršenje ovog procesa, ali određeni rezultati se mogu očekivati u bližoj budućnosti: parcijalni rezultati u obliku revizija i inventarizacija novoformiranih zbirki, kao i sustavni rezultat – i temelj za sav daljnji rad – u obliku nove sistematizacije numizmatičkog fundusa.

Dr. sc. Jacqueline Balen

Matičarka prve razine za arheologiju

Arheološki muzej u Zagrebu

Dr. sc. Tomislav Bilić

Voditelj Numizmatičkog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu

Zagreb, 12. 12. 2024.

Zapisnik o zatečenom stanju numizmatičkog fundusa Muzeja Slavonije 26. 11. 2024. te prijedlozi za optimizaciju rada na fundusu

Uvidom u bazu podataka (Modulor++) i inventare numizmatičkog materijala, kao i u sami materijal u muzejskog čuvaonici, procijenjena je trenutna situacija i predlažu se određene mjere kako bi se inventarizacija i revizija numizmatičkog fundusa mogle izvršiti na odgovarajući način.

Zatečeno stanje

Muzej Slavonije svoj numizmatički fundus čuva u sklopu Numizmatičkog odjela, gdje je u ovom trenutku zaposleno dvoje djelatnika. Procjenjuje se da numizmatički fundus obuhvaća najmanje 150 000 predmeta, što ga čini drugim najvećim fundusom u Republici Hrvatskoj, a također i relevantnim numizmatičkim fundusom na europskoj razini.

Prema objavljenom materijalu iz numizmatičkog fundusa, u kombinaciji s ostvarenim neposrednim uvidom, može se bez straha tvrditi da je riječ o izuzetno bogatim zbirkama, koje predstavljaju neprocjenjivo kulturno blago Slavonije i čitave Republike Hrvatske. Ističe se materijal s područja rimske Murse, jedne od najznačajnijih rimskih kolonija na našem prostoru, a ujedno i jedinom (donekle) sustavno objavljenom lokalitetu ovakvog značaja (H. Göricke-Lukić, *Mursa u svjetlu numizmatičkih nalaza 1.–3. stoljeća / Mursa in the Light of Numismatic Finds from the 1st – 3rd century*, Mursa Aeterna 7, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Muzej Slavonije u Osijeku, Zagreb, Osijek, 2018), zatim ostava tzv. grčko-ilirskog novca iz Škudljivca na Hvaru (H. Göricke-Lukić, *Ostava grčkog novca iz Škudljivca na otoku Hvaru / The hoard of Greek coins from Škudljivac on the island of Hvar*, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 45 (2012), 299–348), kao i zbirka grčkog novca i njegovih izvedenica (H. Göricke-Lukić, *Grčki, grčko-kolonijalni i keltski novac iz Muzeja Slavonije Osijek*, Muzej Slavonije u Osijeku, Osijek, 2004.). Ne može se ne spomenuti i bogata zbirka novca hrvatskih hercega i banova iz 13. i 14. st., tzv. slavonskih banovaca, a zapravo banskih denara (*denarii banales*). Bogatstvo fundusa najbolje se očituje u objavama materijala, a na tom polju – iako je mnogo već učinjeno – još je puno posla.

U muzejsku bazu podataka uneseni su podaci iz inventara, iako taj posao nije dovršen u cijelosti. Riječ je o dobro odrađenom poslu velikog opsega, što su djelatnici Numizmatičkog odjela uz znatne napore uspješno izvršili te nastavljaju na tome raditi. Uz to, Numizmatički odjel posjeduje i inventare koji još nisu digitalizirani (o tome više u preporukama).

Što se tiče smještaja materijala, tu postoje brojne prepreke za uspješan rad na fundusu. U prvom redu, najveći dio materijala smješten je u ladicama i kutijama, ali uz same predmete vrlo često ne postoji informacija o inventarnoj oznaci predmeta ili bilo kakav drugi pokazatelj koji bi djelatnike uputio na poveznicu s inventarima. To je osnovni problem koji znatno ograničava dostupnost zbirke i umnogome otežava reviziju i inventarizaciju materijala. Njemu se može doskočiti, ali će za to biti potrebno puno truda, ulaganja, rada i strpljenja djelatnika Numizmatičkog odjela, ali i upraviteljske strukture Muzeja Slavonije.

Preporuke za daljnji rad

Kako bi se omogućila bolja dostupnost zbirke te odgovarajuća revizija i inventarizacija fundusa, predlažu se sljedeće mjere:

- Sistematizacija materijala u zbirke, koja bi se trebala provesti u dva koraka:
 - (1) Formalna sistematizacija, odnosno administrativna podjela unutar Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja Slavonije (ili bilo kojeg drugog podzakonskog akta u kojem se navodi sistematizacija fundusa) numizmatičkog fundusa. Preporučuje se podjela po uzoru na onu numizmatičkog materijala Arheološkog muzeja u Zagrebu, koji posjeduje sličan fundus (preko 270 000 predmeta) kabinetskog tipa sistematiziran prema pravilima numizmatičke struke. Naravno, moguće su i određene modifikacije podjele, npr. bogati materijal u obliku slavonskih banskih denara mogao bi sačinjavati zasebnu zbirku, a neke zbirke AMZ-a koje nije moguće preslikati na materijal Muzeja Slavonije mogu se izostaviti i sl. Također, sugerira se osnivanje studijskih zbirki, unutar kojih bi se vrednovali serijski izrađeni predmeti čije se značenje vrednuje isključivo statistički, loše sačuvani predmeti bez mogućnosti identifikacije, predmeti bez prezentacijskog potencijala, provenijencije, višestruko duplirani primjerci i sl.
 - (2) Faktička sistematizacija, odnosno fizičko razvrstavanje materijala po novoformiranim zbirkama.

Nova sistematizacija znatno bi olakšala daljnji rad na reviziji i inventarizaciji fundusa, uključujući stvaranje kataloga na mrežnim stranicama i sl. Nakon provedene sistematizacije, predlaže se pristupiti narednoj fazi, tj. istovremenoj reviziji i inventarizaciji fundusa.

- Revizija i inventarizacija fundusa. Zbog goleme količine materijala predlaže se (digitalna) inventarizacija u dva koraka:
 - (1) Kreiranje popisa materijala po zbirkama u programu MS Excel. Taj program omogućava brzi unos velike količine podataka (tj. unosa), brzu i efikasnu, ali kontroliranu, manipulaciju pojedinim unosima, grupama unosa te kategorijama unosa, a kompatibilan je s muzejskom bazom podataka Modulor++. Predlaže se formiranje kategorija unutar MS Excel tablica koje se podudaraju s onima iz Modulora++, kako bi se olakšala migracija podataka u muzejsku bazu. Ujedno, korištenje MS Excel tablica omogućava lakšu kontrolu nad količinom podataka koju nameće veličina fundusa. Nadalje, predlaže se istovremeno fotografiranje predmeta, korištenjem digitalnog fotoaparata ili digitalne kamere/mikroskopa Dino-Lite.
 - (2) Nakon dovršetka popisa pojedine zbirke, s kategorijama kompatibilnima onima u muzejskoj bazi podataka, predlaže se kontrolirana migracija u Modulor++, uz pridodavanje fotografija. Fotografije bi morale biti imenovane na način koji omogućuje povezivanje s pojedinim unosom.

Poseban izazov predstavlja spravljanje podataka iz inventara sa stvarnim stanjem fundusa. Gore spomenuti nedigitalizirani inventari trebali bi biti popisani u programu MS Excel (u ovom dijelu procesa

nije ih nužno upisati u muzejsku bazu podataka, jer se na taj način u bazu unose podaci o predmetima koji se možda više uopće ne nalaze u fundusu – što će pokazati popis materijala, tj. revizija – a moguće je i dupliranje unosa, ukoliko nije moguće utvrditi povezanost između unosa u inventarima, te stvarnih predmeta. Pretpostavlja se da će potonje često biti slučaj, jer je u praksi nemoguće nedvojbeno utvrditi povezanost između često šturih opisa u inventaru i predmeta koji su serijski proizvođeni u milijunima ili čak desetinama milijuna primjeraka te ih se u fundusu nalazi na desetke ili stotine.) Popis inventara u MS Excelu omogućit će lakše i jednostavnije uspoređivanje s popisima materijala, prema novosistematiziranim zbirkama, načinjenima u istom programu.

U svrhu sravnjivanja podataka predlaže se, kao prvi korak, ustanovljavanje broja predmeta iz inventara – po novosistematiziranim zbirkama – sa stvarnim brojem fizičkih predmeta u fundusu. Kao drugi korak slijedi usporedba pojedinih unosa te utvrđivanje poveznica između inventara (uključujući dosad nedigitalizirane inventare) i fizičkih predmeta. To je ujedno i izuzetno zahtjevan korak u postupku revizije i inventarizacije i on će nedvojbeno zahtijevati veliki trud, rad i strpljenje djelatnika Numizmatičkog odjela.

Pretpostavlja se da će se u procesu revizije i inventarizacije utvrditi da je barem dio predmeta iz fundusa – možda je riječ i o velikom broju – neinventiran, a taj će materijal trebati inventirati (bilo unutar zbirke ili studijskih zbirki). Nadalje, pretpostavlja se da će se utvrditi da je nemoguće uspostaviti povezanost između određenog broja predmeta opisanih u inventaru i stvarnih, fizičkih predmeta iz fundusa te se predlaže da se oni (re)inventiraju.

Konačno, znatan pomak moguć je u fizičkom smještaju predmeta, koji bi također olakšao snalaženje u fundusu, kao i proces sistematizacije. Naime, dio fundusa smješten je u ormarićima/kutijama u koje su uložene ladice. Od velike pomoći bilo bi kada bi čitav fundus (možda s izuzetkom materijala svrstanoga u studijske zbirke) bio uređen na isti način. Tada bi se jasno razlučile pojedine zbirke, a predmeti bi samim time bili lakše dostupni; uz to, opisani način pohrane predmeta svakako je sretnije rješenje od postojećega (izuzev onog dijela fundusa koji je već u ovom trenutku posložen u ladice, tj. kutije). Na ovo se nadovezuje i nabava novih polica za smještaj ormarića/kutija s materijalom.

Predviđeni ishodi

Nakon dovršetka ovako opisanog procesa revizije i inventarizacije, Numizmatički odjel trebao bi biti u posjedu sljedećih izvora podataka (po pojedinim zbirkama):

- (1) Popis zatečenih inventiranih predmeta, u onoj mjeri u kojoj je to moguće nakon usporedbe stvarnog stanja s inventarima;
- (2) Popis zatečenih neinventiranih predmeta (u praksi, može se dogoditi da će na ovom popisu biti i određeni broj ranije inventiranih predmeta, koje nije bilo moguće prepoznati u unosima u inventarima). Te predmete, naravno, treba inventirati;
- (3) Popis nezatečenih inventiranih predmeta (u praksi, može se dogoditi da će na ovom popisu biti i određeni broj predmeta koji se ipak nalaze u fundusu, ali nisu mogli biti prepoznati kroz usporedbu fizičkih predmeta s opisima u inventaru). Ovaj popis gotovo sigurno neće odražavati stvarno stanje, tj. neće odražavati stvarni broj predmeta koji nedostaju iz fundusa, zbog već nekoliko puta navedenih okolnosti izvan kontrole trenutnih djelatnika Numizmatičkog odjela.

Uz popise zatečenih inventiranih predmeta i zatečenih neinventiranih predmeta bit će formiran i fundus fotografija, koje će se lako prebaciti u muzejsku bazu podataka Modulor++.

Zaključak

Proces inventarizacije i revizije numizmatičkog fundusa Muzeja Slavonije u Osijeku bit će složen i zahtijevan postupak. Glavna prepreka njegovom uspješnom izvršenju je nepostojanje sustavnih poveznica između materijala koji se čuva unutar Numizmatičkog odjela i postojećih inventara. Ta okolnost znatno otežava dostupnost numizmatičkog materijala, ali i njegovu stručno-znanstvenu obradu i evaluaciju, kao i posljedičnu objavu (bilo u obliku tiskanih publikacija, kao što su katalozi ili monografije, ili u obliku kataloga na mrežnim stranicama Muzeja). Rješenje – zahtjevno i opterećujuće za djelatnike, ali, zapravo, jedina sustavna i dugotrajna solucija – je u procesu opisanom u glavi „Preporuke za daljnji rad“. Naravno, zbog veličine fundusa ne može se očekivati kratkoročno dovršenje ovog procesa, ali određeni rezultati se mogu očekivati u bližoj budućnosti: parcijalni rezultati u obliku revizija i inventarizacija novoformiranih zbirki, kao i sustavni rezultat – i temelj za sav daljnji rad – u obliku nove sistematizacije numizmatičkog fundusa.

Dr. sc. Jacqueline Balen

Matičarka prve razine za arheologiju

Arheološki muzej u Zagrebu

Dr. sc. Tomislav Bilić

Voditelj Numizmatičkog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu